

WYROK Z DNIA 22 LUTEGO 2007 R.
SNO 5/07

Artykuł 115 § 3 Prawa o u.s.p. wprowadzie stanowi, że nieusprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego nie wstrzymuje rozpoznania sprawy, to jednakże respektowanie prawa strony do rzetelnego procesu w tym wypadku nakazuje odroczenie rozprawy w celu umożliwienia obwinionemu sędziemu skorzystania z prawa do obrony. Prawo do ostatniego słowa zawarowane w głosach stron stanowi gwarancję tego prawa, a pozbawienie strony takiej możliwości może mieć wpływ na treść wyroku, jako naruszenie zasad.

Przewodniczący: sędzia SN Jan Bogdan Rychlicki (sprawozdawca).

Sędziowie SN: Mirosław Bączyk, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny na rozprawie z udziałem Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego sędziego Sądu Apelacyjnego oraz protokolanta po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2007 r. sprawy sędziego Sądu Okręgowego w związku z jej odwołaniem od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 2 października 2006 r., sygn. akt (...)

- I. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 108 § 2 u.s.p. umorzył postępowanie co do czynu z pkt 1 wyroku;
- II. uchylił zaskarżony wyrok w pkt. V, VI, VII i w tej części sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu, zaś w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy;
- III. kosztami postępowania dyscyplinarnego obciążył Skarb Państwa.

Uzasadnienie

Sędzia Sądu Okręgowego została obwiniona o to, że:

- I. w dniu 28 sierpnia 2003 r. w A. zaciągnęła pożyczkę w kwocie 5 000 zł od adwokata Jerzego R., której nie zwróciła w ustalonym terminie, tj. do dnia 15 listopada 2003 r., czym uchybiła godności urzędu sędziego, popełniając w ten sposób przewinienie dyscyplinarne określone w art. 107 § 1 u.s.p.;
- II. w grudniu 2002 r. zwróciła się do adwokata Magdaleny Z. o udzielnie pożyczki w kwocie kilku tysięcy złotych, przy czym w tym czasie adwokat Magdalena Z. występowała jako pełnomocnik strony w prowadzonej przez tego sędziego Sądu Okręgowego sprawie, sygn. akt IV C 1377/01, czym

- uchybiła godności urzędu sędziego, popełniając w ten sposób przewinienie dyscyplinarne określone w art. 107 § 1 u.s.p.;
- III. jesienią 2003 r. w A. zwróciła się do adwokata Marii P. o udzielenie pożyczki w kwocie 3 000 zł, przy czym w tym czasie adwokat Maria P. występowała jako pełnomocnik strony w prowadzonej przez tego sędziego Sądu Okręgowego sprawie rozwodowej, czym uchybiła godności urzędu sędziego, popełniając w ten sposób przewinienie dyscyplinarne określone w art. 107 § 1 u.s.p.;
- IV. we wrześniu 2002 r. w A. zwróciła się do adwokata Magdaleny G.–M. o udzielenie pożyczki w kwocie 3 000 zł, czym uchybiła godności urzędu sędziego, popełniając w ten sposób przewinienie dyscyplinarne określone w art. 107 § 1 u.s.p.;
- V. w dniu 11 października 2001 r. na podstawie umowy nr (...) zaciągnęła kredyt w (...) Banku Cukrownictwa S.A., którego do dnia 25 listopada 2003 r. nie spłaciła, doprowadzając do egzekucji z wynagrodzenia za pracę, czym uchybiła godności urzędu sędziego, popełniając w ten sposób przewinienie dyscyplinarne określone w art. 107 § 1 u.s.p.;
- VI. w okresie od dnia 28 sierpnia 2001 r. do dnia 19 lutego 2003 r. na podstawie umowy pożyczki z dnia 28 sierpnia 2001 r. o korzystanie z karty nr (...) zaciągnęła kredyt w ING Bank (...) S.A. na kwotę 22 000 zł, którego do dnia 17 listopada 2003 r. nie spłaciła, doprowadzając do egzekucji z wynagrodzenia za pracę, czym uchybiła godności urzędu sędziego, popełniając w ten sposób przewinienie dyscyplinarne określone w art. 107 § 1 u.s.p.;
- VII. w okresie od dnia 28 lutego 2001 r. do dnia 20 stycznia 2003 r. na podstawie umowy kredytowej z dnia 28 lutego 2001 r. zaciągnęła kredyt w Banku Polska Kasa Opieki S.A. na kwotę 7 553,91 zł, którego do dnia 17 sierpnia 2005 r. nie spłaciła, doprowadzając do egzekucji z wynagrodzenia za pracę, czym uchybiła godności urzędu sędziego, popełniając w ten sposób przewinienie dyscyplinarne określone w art. 107 § 1 u.s.p.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wyrokiem z dnia 2 października 2006 r., sygn. akt (...), sędziego Sądu Okręgowego uznał za winną:

1. popełnienia czynów opisanych w punktach I, V, VI i VII, stanowiących uchybienie godności urzędu w myśl art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) i za to na mocy tegoż przepisu w zw. z art. 109 § 1 pkt 5

- powołanej ustawy wymierzył jej za każdy z tych czynów karę dyscyplinarną złożenia sędziego z urzędu;
2. stwierdził popełnienie przez obwinioną zarzucanych jej czynów opisanych w punktach II, III i IV, stanowiących uchybienia godności urzędu w myśl art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 z póź. zm.) i na podstawie art. 108 § 2 powołanej ustawy umorzył postępowanie w zakresie wymierzenia kar dyscyplinarnych za te czyny.

Odwołanie od wyroku wniosła sędzia Sądu Okręgowego. Zaskarżając wyrok w całości co do winy zarzuciła:

- ▶ błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść poprzez nadanie waloru wiarygodności zeznaniom świadków Marii P., Magdaleny G.–M., Magdaleny Z., Barbary A. i Jerzego R. w sytuacji, gdy osoby te o tych okolicznościach (udzielanie pożyczek) poinformowały sędziego Sądu Okręgowego Marię K., a nie przewodniczącego wydziału w którym orzekała obwiniona, czy też prezesa Sądu Okręgowego;
- ▶ obrazę art. 6 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie jej wniosku z dnia 2 października 2006 r. o odroczenie terminu rozprawy wyznaczonej na ten dzień z uwagi na ciężką chorobę jej siostry, a tym samym uniemożliwienie jej „w głosach” stron zajęcia stanowiska co do wniosków zastępcy rzecznika dyscyplinarnego;
- ▶ obrazę art. 7 k.p.k. poprzez dowolne ustalenia faktycznie poczynione przez sąd pierwszej instancji, iż brak spłaty zobowiązań kredytowych i doprowadzenie w ten sposób do postępowania egzekucyjnego z wynagrodzenia sędziego stanowi uchybienie godności tego urzędu, podczas gdy fakty zaciągania kredytów jak i ich niespłacanie w określonym terminie znajdowały uzasadnienie w trudnej sytuacji rodzinnej i majątkowej obwinionej, co nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego na gruncie art. 107 § 1 u.s.p.;
- ▶ rażąco niewspółmierność wymierzonych kar dyscyplinarnych, zważywszy na długoletnią i pozytywnie ocenianą pracę zawodową obwinionej.

Sędzia Sądu Okręgowego w odwołaniu wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie od popełnienia zarzucanych jej przewinień dyscyplinarnych,

ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny po wysłuchaniu obwinionej, która popierając odwołanie wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu oraz Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, który wnosił o nieuwzględnienie odwołania obwinionej i utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku, **rozważył co następuje:**

Odwołanie jest częściowo zasadne.

- I. Na wstępie zauważyć należało, iż odwołanie zostało sporządzone o ogólnej treści, stąd Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny posiłkując się przepisem art. 118 § 1 k.p.k. uznał, iż obwiniona sformułowała zarzuty odwoławcze w postaci: obrazy przepisu prawa materialnego (art. 107 § 1 u.s.p.), obrazy przepisu postępowania mogącej mieć wpływ na treść orzeczenia, błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za postawę orzeczenia mogącego mieć wpływ na treść orzeczenia, oraz rażącej niewspółmierności wymierzonej kary dyscyplinarnej (art. 438 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p.). Nie ulega wątpliwości, iż konstrukcja odwołania jest wadliwa, co jest zrozumiałe przez fakt, iż obwiniona nie korzystała z pomocy obrońcy. W związku z tym ocenę zasadności zarzutów należało rozpocząć od oceny zarzutu błędu (...). Jest on bezzasadny. Sąd pierwszej instancji w tej części prawidłowo ustalił stan faktyczny niniejszej sprawy. Słusznie nadał walor wiarygodności dowodom w postaci zeznań wymienionych wyżej świadków, albowiem ich zeznania są spójne i konsekwentne. Okoliczności podniesione przez obwinioną, dla oceny zeznań tychże świadków nie mają istotnego znaczenia. Brak jest bowiem jakichkolwiek podstaw, które by uzasadniały stanowisko, iż obwiniona bezzasadnie została pomówiona przez te osoby o tego rodzaju postępowanie (zaciąganie pożyczek). Nie ulega zatem najmniejszej wątpliwości, iż obwiniona dopuściła się przewinień dyscyplinarnych w pkt. I, II, III, i IV i wina jej w tym zakresie nie budzi żadnych wątpliwości. W związku z tym mając na uwadze przepis art. 108 § 2 u.s.p. Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny umorzył postępowanie o czyn opisany w pkt. I zaskarżonego wyroku. Z kolei trafność stanowiska sądu pierwszej instancji w ocenie czynów z pkt. II, III i IV wyroku sprawia, że w tej części wyrok ten należało utrzymać w mocy.
- II. Przechodząc do oceny zasadności zarzutu obrazy art. 6 k.p.k., to należało zauważyć, iż nieobecność obwinionej na rozprawie w dniu 2 października 2006 r. została oceniona stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2003 r. w sprawie warunków i trybu usprawiedliwiania niestawiennictwa oskarżonych, świadków i innych uczestników postępowania karnego z powodu choroby oraz sposobu wyznaczania lekarzy uprawnionych do wystawiania zaświadczeń potwierdzających niemożność stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie organu prowadzącego postępowanie karne (Dz. U. Nr 110, poz. 1049), jak również przepisów rozporządzenia Ministrów Sprawiedliwości oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 20 sierpnia 1998 r. w sprawie warunków i usprawiedliwienia niestawiennictwa oskarżonych, świadków i innych uczestników procesu karnego z powodu choroby (Dz. U. Nr 111, poz. 706). Jednakże kontynuowanie rozprawy pod nieobecność obwinionej, która jako jedyna osoba najbliższa opiekowała się swoją 62-letnią siostrą, dotkniętą ciężką chorobą, w następstwie której w dniu 22 października 2006 r. zmarła, kłóciło się jednak z regułami rzetelnego procesu. Wprawdzie art. 115 § 3 u.s.p. stanowi, że nieusprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego nie wstrzymuje rozpoznania sprawy, to jednakże respektowanie prawa strony do rzetelnego procesu w tym wypadku nakazywało odroczenie rozprawy, ażeby umożliwić obwinionej skorzystanie z prawa do obrony. Prawo do ostatniego słowa zawarowane w głosach stron stanowi gwarancję prawa do obrony. Pozbawienie strony tej możliwości może mieć wpływ na treść wyroku, jako naruszenie zasad „o równości broni procesowej”. W zaistniałej sytuacji procesowej obraza art. 6 k.p.k. jest oczywista, to jednakże nie z tego powodu zaskarżone orzeczenie w pkt I zostało skorygowane. Otóż, co do czynów opisanych w pkt. V, VI i VII poczynione ustalenia faktyczne są niepełne, zaś dokonana ocena prawna jest przedwczesna. Zarówno ustalenia faktyczne jak i końcowe wnioski co do czynów obwinionej jako przewinień dyscyplinarnych z perspektywy postępowania odwoławczego rażą uproszczeniem i nie mogą być zaaprobowane.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny do tych kwestii odniósł się w sposób marginalny na stronie 6 – 7 uzasadnienia wyroku stwierdzając, że o ile fakt zaciągnięcia kredytów nie jest sam w sobie naganny, to brak spłaty takich zobowiązań i dopuszczenie do egzekucji z wynagrodzenia należy ocenić jako uchybienie godności każdego urzędu, a w szczególności urzędu sędziego. Zdaniem Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego, można byłoby taką ocenę zaakceptować pod pewnymi warunkami, które w tej sprawie w żadnym stopniu nie wystąpiły, na przykład: sędzia zaciąga kredyt i nie spłaca go w terminie z przeznaczeniem środków pieniężnych na uprawianie hazardu, prowadzenie wystawnego trybu życia, wyjazdy na luksusowe wycieczki, itp. Natomiast zaciągnięcie kredytów bankowych dla rozwiązywania

niecierpiących spraw majątkowych (naprawa domu), wypadków losowych (kradzież samochodu), czy też kosztów sprawowania opieki nad osobami najbliższymi, powinno być ze szczególną rozwagą oceniane w kontekście art. 107 § 1 u.s.p. jak i art. 109 § 1 u.s.p. Tej szczególnej rozwagi w rozważaniach Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego po prostu zabrakło. Jak już wyżej podniesiono, poczynione ustalenia faktyczne co do czynów w pkt. V, VI i VII są dowolne, zaś ocena prawna tych zachowań jest przedwczesna. Stąd przekonanie sądu *meriti* o stanie dowodów było kształtowane dowolnie, a nie swobodnie, co stanowi obrazę art. 7 k.p.k. mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia. Konsekwencją tego było uchylene zaskarżonego wyroku co do pkt I i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z zaleceniem dokonania całościowej oceny zachowań obwinionej w pkt. V, VI i VII, a w szczególności czy zachowania te wyczerpują znamiona przewinienia dyscyplinarnego. Zważywszy na treść wyroku Sądu Najwyższego, bezprzedmiotowe było odnoszenie się do zasadności zrzutu rażącej niewspółmierności orzeczonej kary dyscyplinarnej.

O kosztach postępowania dyscyplinarnego orzeczono na podstawie art. 133 u.s.p.